

6. Global health care outlook. The evolution of smart health care. Deloitte, 2018. URL: <https://www2.deloitte.com/ru/ru/pages/life-sciences-and-healthcare/articles/global-health-caresector-outlook.html#>

Бабич Ірина Григорівна,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВО НА ОСОБИСТІ ПАПЕРИ ТА ПРИНЦИП НЕПРИПУСТИМОСТІ СВАВІЛЬНОГО ВТРУЧАННЯ У ОСОБИСТЕ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

Відповідно до щорічної доповіді уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні, пандемія Covid-19 прискорила цифровізацію в Україні і суттєво вплинуло на регулювання в порядку втручання в особисте життя людини і громадянина. У 2020 році до Уповноваженого надійшло 2 031 повідомлення про порушення прав людини на захист персональних даних, що порівняно з 2019 роком (1061) майже вдвічі більше. Незаконне поширення персональних даних продовжує збільшуватись. Порушення відбувається і шляхом поширення приватними особами, а також і державними органами на закладах на офіційних веб-сайтах.

Тому значної актуальності набуває питання правового регулювання права на особисті папери у приватно-правовій сфері.

У Цивільному кодексу право на особисті папери знайшли своє правове регулювання у вигляді продовження норми, закріпленої в Конституції України. Сила забезпечення виконання права на особисті папери забезпечується верховною силою Конституції України.

Для правильного регулювання права на особисті папери необхідно визначити поняття і правову природу даного права.

Особливу актуальність розвитку права на особисті папери та таємницю кореспонденції набувають в Україні у період конституційного реформування, а саме – у період 1991-1996 роках. В цей час були визнані та конституційно закріплені основні права та свободи людини і громадянина. Статтею 31 Конституції України було закріплено, що кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Вказано, що винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування

кримінальної справи, якщо іншими способами отримати інформацію неможливо.

Право на особисті папери та таємницю кореспонденції тісно пов'язане із правом на недоторканість особистого життя, але у Конституції України окремо врегульоване. Тим самим підкреслюється, що право на особисті папери та таємницю кореспонденції пов'язане із іншими сферами права, не тільки із приватним життям людини.

Норма статті 31 Конституції України була деталізована та розвинена у статті 364 Цивільного кодексу України. У поняття «кореспонденція» включається письмова кореспонденція (прості, та рекомендовані листи, поштові картки, бандеролі, а також дрібні пакети), та всі інші види кореспонденції (телеграми, телефонні розмови, телеграфні повідомлення, повідомлення електронною поштою, пейджером, SMS та MMS повідомлення тощо).

Основне регулювання, а саме визначення права на особисті папери було здійснено, звичайно, у Європейській конвенції прав людини і основних свобод від 4 листопада 1950 р.

Стаття 8 Конвенції проголошує чотири види прав, що регулюють сферу приватного життя, сімейне життя, житло та кореспонденцію. Вказується принцип свободи кореспонденції, що стосується відправлення приватних особистих, або сімейних листів, телеграм, а також предметів, що можуть належати до категорії кореспонденції.

У Конвенції немає визначення поняття особистого життя. А Європейський суд з прав людини стосовно приватного життя дійшов висновку, що поняття приватного права, є широким і не може бути визначений вичерпано.

Таким чином, право на особисті папери є частиною комплексного поняття «приватне життя», і відноситься до регулювання різними сферами.

Право на особисті папери та таємницю кореспонденції відноситься до основних прав, що закріплюються та регулюються Конституцією України. Відповідно до статті 31 держава бере на себе обов'язок гарантувати таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом, у випадках, передбачених законом.

Право на таємницю кореспонденції визначає такий аспект конституційної організації як статус особистої свободи особи, що визначає правопорядок у суспільстві.

Щодо визначення теоретичного статусу даного права у науковій літературі існують різні підходи. З одного боку право на таємницю

кореспонденції відноситься до самостійного виду об'єктів дослідження. Такої точки зору дотримуються Є.О. Панасенко, П.С. Скопець та ін. Інші вчені розуміють вказане право в аспекті зв'язку із таким основоположним правом як право на недоторканість особистого та сімейного життя (Д.В. Бушков, Ю.О. Говенко, Н.В. Федотова, Г.В. Шагара та ін.)

На нашу думку обидва підходи мають своє обґрунтування, та дозволяють всебічно розглянути дане право.

Право на таємницю кореспонденції історично було визначено у правовому полі, виходячи із особливості правового статусу приватного життя. Історично право на особисте життя було врегульовано у Декларації прав людини (таємниця кореспонденції, та особисте життя врегульовано однією нормою) та у Європейській конвенції прав людини і основних свобод. Основні дослідження таємниці кореспонденції пов'язані із дослідженням права на особисте життя.

З іншого боку відповідно до українського законодавства право на таємницю кореспонденції відокремлюється в окремі норми. Безпосередньо у Конституції України охорона таємниці кореспонденції виокремлена у окрему норму, що підкреслює зв'язок даного права з різними сферами життя, не тільки особистого.

Право на особисті папери та таємницю кореспонденції окремо врегульовано Цивільним кодексом, а також окремими нормами Кримінального процесуального кодексу України.

Таким чином право на таємницю кореспонденції є широким, і охоплює не тільки сферу особистого життя, але може відноситись і до службової діяльності, а також до сфери державного регулювання.

Право на особисті папери та таємницю кореспонденції є близьким до права на особисте життя, але регулюється окремими нормами (ст. 303 ЦК України).

Право на особисте життя Р.О. Стефанчук називає «суміжним правом на особисте життя» [1, с 159]. Це право, яке відноситься до особистих немайнових прав, що визначають соціальне буття людини. Особисті папери містять інформацію, яка носить приватний, особистий характер. Це право, яке належить людині від природи. Таким чином, право на особисті папери та таємницю кореспонденції притаманне людині від народження, але в суб'єктивному значенні право на особисті папери виникає з моменту створення такого особистого паперу. З огляду на психологічну та фізіологічну незрілість дітей це право може бути обмежене батьками, чи особами, які їх замінюють. [2, с. 11]

Права на особисті папір є невідчужуваними, але водночас матеріальний об'єкт може передаватися іншим особам.

Як і будь-яке нематеріальне право, право на особисті папери не мають економічного змісту, воно спрямоване на забезпечення задоволення особистих потреб особистості, а саме забезпечення приватності.

Право на особисті папери та таємницю кореспонденції можна розглядати як в об'єктивному розумінні як сукупність норм, та як суб'єктивне право, яке належить конкретній особі.

Характеризуючи право на таємницю кореспонденції можна помітити яскраву ознаку і прояв такого права на рівні загальних засад Цивільного законодавства України.

Цивільний кодекс закріпив принцип неприпустимості свавільного втручання в сферу особистого життя людини (п.1. ч.1 ст. 3 Цивільного кодексу). Важливість закріплення цього принципу обумовлюється тим, що, як відмічається в літературі, він спрямований на ствердження ідеї цивільного права як приватного. [3, с. 14]

Принципи права – це керівні ідеї права, які застосовуються усіма суб'єктами права, і самими учасниками і законотворцем – у різних формах. Застосування відбувається шляхом безпосереднього регулювання і для тлумачення. Закріплюючи у законі ці принципи. Законодавець наголошує на обов'язковості їх застосування.

В даному дослідженні зроблено визначення основних напрямів подальшого розгляду принципу неприпустимості свавільного втручання в особисте життя людини, його роль і значення з точки зору його ролі серед інших принципів права.

На нашу думку, принцип права знаходяться у певній правовій системі, що надає їм додаткового значення. Принципи права були предметом багатьох досліджень, а також практичного застосування. Тому необхідне подальший розгляд принципу неприпустимості свавільного втручання в особисте життя людини у співвідношенні із іншими принципами права, особливо із такими визначальними, як принцип справедливості, добросовісності і розумності.

Актуальність даного питання пов'язана з активним використанням принципу справедливості у цивільно-правовій в практиці. Принцип справедливості безпосередньо застосовувався і застосовується у регулюванні зобов'язальних відносин між самими суб'єктами цивільного права в процесі укладання ними договорів. Особливо часто використовується принцип справедливості у непоіменованих договорах. Також ж застосовується

безпосередньо принцип справедливості для окремих договорів, які закріплені цивільному законодавстві.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільне право України: Академічний курс: Підручник: У 2-х т. За заг. ред. Я. М. Шевченко. Т. 1. Загальна частина. К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. С. 159.

2. Резнік Г.В. Особисті немайнові права дитини (цивільно-правовий та сімейно-правовий аспекти) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». К., 2014. С.11-12

3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: У 2 т. За відп. Ред. О.В. Дзери (кер. Авт. Кол.), Н.С. Кузнецової, В.В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 205. Т.1. С. 14.

Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Пандемія COVID-19 привела до найбільшого за всю історію збою у функціонуванні систем освіти, яка торкнулася майже 1,5 мільярда учнів в більш ніж 180 країнах і на всіх континентах. Закриття шкіл та інших освітніх установ торкнулося 90 відсотків світового контингенту учнів, причому в країнах з низьким рівнем доходу із рівнем доходу нижче середнього цей показник становить 99 відсотків.

Криза посилює існуючу і раніше проблему нерівності в сфері освіти, не дозволяючи значній частці, що знаходяться в найбільш уразливий становище дітей, молодих людей і дорослих – тих, хто живе в бідних або сільських районах, дівчаток, біженців, інвалідів і насильно переміщених осіб – продовжувати навчання. Крім того, освітні втрати загрожують охопити і майбутні покоління і ліквідувати досягнений десятиліттями прогрес, що не в останню чергу стосується сприяння доступу дівчаток і молодих жінок до освіти і продовження ними навчання [1].

Аналіз вузівських практик показує, що в період віддаленої роботи склалося кілька режимів організації освітньої діяльності:

- асинхронний або заочний (студенти вивчають матеріал у зручний для них час, відповідно до встановленими викладачем термінами)
- синхронний (одночасна участь в занятті, наприклад, в форматі вебінару чи зум конференції)